

7. Шилепницький П.І. Державно-приватне партнерство: теорія і практика : монографія / П.І. Шилепницький; Ін-т регіональних досліджень НАН України. – Чернівці, 2011. – 455 с.
8. Еггертссон Т. Економічна поведінка та інститути : пер. з англ. / Т. Еггертссон. – М. : Изд-во "Дело", 2001. – 408 с.
9. Неживенко А.П. Регіональний транспортний комплекс та напрями удосконалення його системної організації... : дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.05 / Неживенко Алла Петрівна. – К. : Вид-во "Либідь", 2010. – 206 с.
10. Грабельников В.А. Аналіз методів державного регулювання транспортної системи / В.А. Грабельников // Актуальні проблеми державного управління. – 2007. – № 2 (40). – С. 1-8.

Чобаль Л.Ю. Институционные предпосылки развития транспортного комплекса в Украине

Охарактеризованы основные принципы институционального обеспечения экономической деятельности в Украине. Проанализировано современное состояние институциональной среды транспортного комплекса Украины. Исследована необходимость участия государства в структуре управления транспортным комплексом.

Ключевые слова: транспорт, транспортный комплекс, институциональное обеспечение, развитие.

Chobal L. Yu. Instituts basis of development of the transport complex in Ukraine

Basic principles of providing of domestic types of economic activity institutes are described. The modern consisting of providing of a transport complex of Ukraine institutes is analysed of modern terms. Investigational necessity of participation of the state for the structure of management a transport complex.

Keywords: transport, transport complex, providing institutes, development.

УДК 336.132.11

Асист. А.М. Чушак-Голобородько;

магістрант А.Б. Малецька – НУ "Львівська політехніка"

БЮДЖЕТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Розглянуто теоретичні підходи та досліджено практичний досвід бюджетного регулювання розвитку регіонів. Визначено механізм бюджетного регулювання та його вплив на територіальний розвиток. Досліджено склад доходів та трансфертів місцевих бюджетів. На основі отриманих даних окреслено перспективні напрями та визначено процедури стимулювання регіонального розвитку за підтримки бюджетного регулювання.

Ключові слова: бюджетне регулювання, регіональний розвиток, механізм бюджетного регулювання.

Вступ. Проблема державного управління регіональним розвитком в Україні надзвичайно актуальна. На сучасному етапі основна частина бюджетних проблем в Україні пов'язана з дефіцитом фінансових ресурсів, та недоліками у процесі розподілу й перерозподілу цих ресурсів між ланками бюджетної системи. Останнім часом через дефіцит коштів органи місцевого самоврядування змушені згортати видатки розвитку та спрямовувати надходження бюджету розвитку на поточні видатки, передусім на оплату праці та комунальних послуг. Незважаючи на очевидність того факту, що місцеві бюджети є головним інструментом реалізації регіональної політики та важливим інструментом макроекономічного регулювання, протягом багатьох років з боку владних інституцій їм не приділяли належної уваги, не враховували пе-

редових досягнень країн світу у галузі бюджетного регулювання регіонального розвитку.

Питання бюджетного регулювання регіонального розвитку, зокрема його теоретичних основ висвітлено у багатьох працях вітчизняних науковців. Серед них Т. Бутурлакiна, О. Єрошкіна, В. Зайчикова, Є. Балацький та інші. Попри активне обговорення у науковій літературі недоліків та шляхів підвищення ефективності регіонального розвитку, існують питання, які потребують подальшого дослідження. Так, мало уваги приділено побудові та впровадженню дієвої системи бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів, розробленню ефективного механізму забезпечення бюджетів розвитку у складі місцевих бюджетів необхідними джерелами коштів, запровадженню інструментів стимулювання регіонального розвитку та багатьом іншим питанням. Саме тому дослідження бюджетного регулювання регіонального розвитку та окреслення напрямків державної підтримки цього розвитку є надзвичайно актуальним.

Мета дослідження. Дослідити теоретичні та практичні підходи до бюджетного регулювання регіонального розвитку та визначити пріоритетні напрями державної підтримки регіонів.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" та низки інших нормативно-правових актів місцеві органи влади уповноважені визначати напрями використання коштів місцевих бюджетів на власний розсуд, встановлювати та коригувати ставки місцевих податків і зборів, а також мають право самостійно встановлювати додаткові податкові пільги в межах тих коштів, які надходять до їх бюджетів [1].

Механізм бюджетного регулювання складається із компонентів, які впливають на територіальний розвиток і мають за мету досягнути помітних результатів регіонального розвитку. До найважливіших можна віднести ефективне управління бюджетним процесом та удосконалення побудови міжбюджетних відносин, формування, розподіл, використання, та контроль за використанням бюджетних коштів [5]. Абсолютна величина доходів і видатків території змінюється щороку, а збалансування цих величин не завжди є можливим. І саме тут виникає необхідність втручання держави в процес організації перерозподілу бюджетних ресурсів з метою збалансування всіх видів бюджету.

Отже, бюджетне регулювання неможливе без формування певного організаційно-економічного механізму. Тобто повинна існувати чітка система впливу (як організаційного, так і економічного) на бюджет і, відповідно, на економіку, яка реалізуватиметься через систему організаційних заходів. Проведені дослідження дають змогу стверджувати, що найбільш доцільним буде використання таких концептуальних підходів до формування організаційно-економічного механізму бюджетного регулювання економічного розвитку регіонів (рис. 1).

Організаційно-економічний механізм становлять такі компоненти: формування та постановка цілей, функціональні параметри, суб'єкти і об'єкти регулювання, різноманітні методи та інструменти, за допомогою яких здійснюється цілеспрямований та чіткий вплив на розвиток економіки.

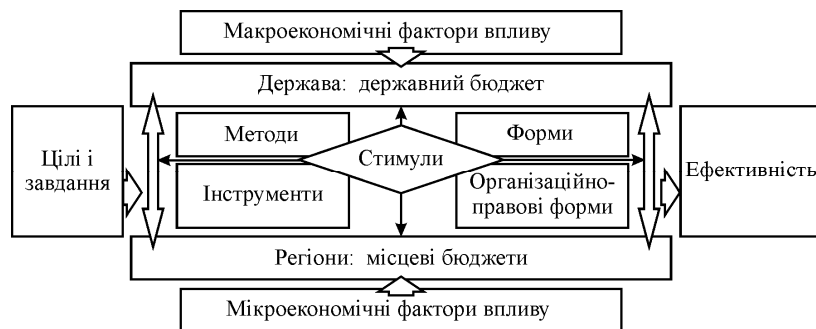

Рис. 1. Структура організаційно-економічного механізму бюджетного регулювання економікою регіонів [2]

Дослідження, здійсненні в Інституті регіональних досліджень НАН України, показали, що більшість регіонів залишаються дотаційними, тобто не здатні самостійно забезпечувати соціально-економічний розвиток територій, які входять до їхнього складу. Частка дотаційних місцевих бюджетів має чітку тенденцію до зростання. Зокрема, якщо у 2002 р. їх кількість становила 87 % в загальній кількості місцевих бюджетів, то у 2010 р. – 94,6 %. За період з 2011 р. і до тепер ситуація на краще не змінилася [7].

У 2011 р. з Державного бюджету надано трансфертів місцевим бюджетам у сумі 44,457 млн грн, що становить 46,30 % бюджетних призначень, а в 2010 р. – у сумі 39,961 млн грн та в 2007 році – 11,729 млн грн, що становить, відповідно, 56,43 % та 34,19 % бюджетних призначень (табл. 1, рис. 2-3). Тобто сума трансфертів, яку було надано місцевим бюджетам, постійно зростає і, до того ж, досить значними темпами. На перший погляд, видається, що це призводить до покращення економічної ситуації в регіонах. Проте очевидним є той факт, що весь обсяг наданих трансфертів спрямований на покриття поточних видатків місцевих бюджетів і жодного стосунку до економічного розвитку не має.

Табл. 1. Обсяги доходів та трансфертів місцевих бюджетів України за 2007-2012 рр.

Роки	Всього доходів, тис. грн	Зокрема трансферти, тис. грн	Частка від загальної суми, %
2007	34306,5	11729,1	34,19
2008	39604,2	16819,3	42,47
2009	53677,3	23361,1	43,52
2010	70820,6	39961,3	56,43
2011	96017,8	57457,0	46,30
2012	100472,7	60848,2	60,56

Проаналізувавши дані табл. 1, можна зробити висновок, що міжбюджетні відносини в Україні надалі розвиватимуться в напрямку централізації доходних джерел і, як наслідок, в напрямку зниження самостійності місцевих бюджетів. Це явище негативно впливає і істотно гальмує розвиток окремих

регіонів і, як результат, отримуємо гальмування економічного розвитку держави загалом. На наш погляд, доцільним в цій ситуації є удосконалення системи джерел власного фінансування регіонів, оскільки фінансування з державного бюджету передбачає витрати на першочергові потреби адміністративних одиниць, а для регіонального розвитку фінансових ресурсів немає.

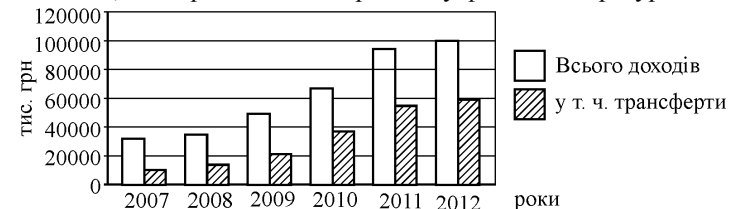

Рис. 2. Динаміка обсягу доходів та трансфертів місцевих бюджетів України за 2007-2012 рр.

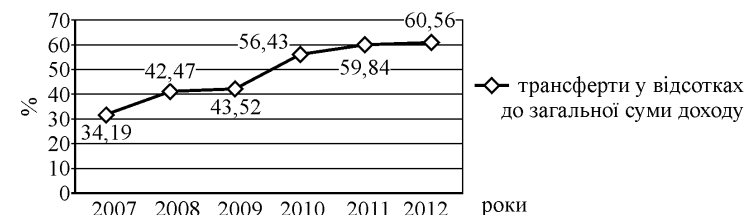

Рис. 3. Динаміка частки трансфертів у загальній сумі доходів місцевих бюджетів України за 2007-2012 рр.

У табл. 2 наведено обсяги перерахування трансфертів до місцевих бюджетів за 2011 р. Як бачимо, лівову частку серед усіх трансфертів займають дотації вирівнювання (рис. 4). У 2011 р. їх частка становила майже 60 % захищених трансфертів загального фонду і трохи менше ніж 50 % усіх трансфертів (для порівняння, у 1998 р. ця ж частка становила 13,9 %). Проведений аналіз динаміки обсягів трансфертів дає підставу стверджувати, що така ж ситуація не лише спостерігається протягом усього досліджуваного періоду, а й необхідність у збільшенні абсолютної суми дотацій вирівнювання у доходах місцевих бюджетів зростає з кожним роком. Це засвідчує неспроможність органами місцевого самоврядування самостійно задовольнити свої потреби у фінансових ресурсах.

Табл. 2. Перерахування трансфертів до місцевих бюджетів у 2011 р.

Назва трансферту	Вартість, тис. грн	Частка від обсягу трансфертів, %
Трансферти загального фонду, всього	55084,2	93,04
Зокрема захищені трансферти загального фонду:	50497,6	91,67
Дотації вирівнювання	28810,5	57,05
Субвенції соціального значення	18284,1	36,21
Додаткові дотації	1628,8	3,23
Трансферти спеціального фонду	4119,3	6,96
Всього трансфертів (загального та спеціального фонду)	59203,5	100

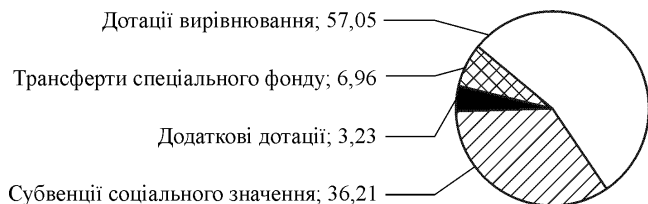

Рис. 4. Структура трансфертів до місцевих бюджетів у 2011 р.

Саме бюджетне регулювання покликане подолати окреслені вище проблеми фінансування та економічного розвитку регіонів. Завданням бюджетного регулювання є раціональний перерозподіл фінансових ресурсів територіальних одиниць з метою вирівнювання та збалансування доходів і видатків місцевих бюджетів.

Як свідчить досвід розвинених країн, однією з найбільш ефективних систем управління місцевими бюджетними коштами є децентралізація міжбюджетних відносин [6]. Децентралізація міжбюджетних відносин є ефективною складовою забезпечення розвитку територій і повинна враховувати інтереси учасників міжбюджетних відносин на усіх рівнях (починаючи від центральних і місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування і закінчуючи підприємствами та окремими громадянами) [3]. В основу такої концепції покладено обмеження впливу центральних органів влади на роботу регіонів і розподіл між ними функцій завдань та повноважень.

Бюджетна регіональна політика впливу на регіональний розвиток має опиратись на чітко розроблені процедури визначення депресивних регіонів, які потребують фінансових ресурсів. Такі процедури мають базуватись не лише на державній фінансовій підтримці депресивних регіонів, але й враховувати власні зусилля органів місцевого та регіонального самоврядування, стимулювання останніх до активізації впливу на розвиток підвідомчих територій [4]. Своєю чергою, держава має видавати регуляторні акти, які стимулюватимуть місцеву владу у збільшенні доходів. Ще однією обов'язковою умовою подолання проблем у фінансуванні територій є реформування місцевих інституційних органів, відповідальних за регіональний розвиток та бюджетне регулювання.

Висновок. Сучасна бюджетна політика України щодо регіонального розвитку повинна вибудовуватися з урахуванням економічних викликів та загроз сьогодення для забезпечення адекватності новим економічним умовам. Одним з напрямків вдосконалення до регіонального розвитку повинно стати удосконалення системи фінансового забезпечення місцевої влади через розширення доступу до внутрішнього ринку позикового капіталу. Крім цього, органам місцевого самоврядування України необхідно намагатись максимально збалансувати їх фінансові ресурси із функціями та компетенціями. Важливим кроком в реструктуризації бюджетного регулювання регіонального розвитку має стати також розроблення та впровадження системи фінансового вирівнювання, в основі якого буде процедура збалансування та погодження з органами місцевого самоврядування перерозподілу фінансових ресурсів.

Література

1. Бюджетний кодекс України, 2010 за станом на 8 липня 2010 р., № 2456-VI.
2. Бутурлак Т.О. Реформування міжбюджетних відносин в Україні / Т.О. Бутурлак // Науковий вісник Ужгородського університету. – Сер.: Економіка. – Ужгород, 2002. – Вип. 11. – С. 151-154.
3. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року // Офіційний вісник України. – 2006. – № 30. – С. 36. – Ст. 2132.
4. Єрошкіна О. Бюджетний механізм державного регулювання розвитку депресивних регіонів: світовий досвід / О. Єрошкіна. – 2010. – № 1. – С. 136-139.
5. Зайчикова В.В. Фінансова регіональна політика держави / В.В. Зайчикова // Фінанси України. – 2011. – № 6. – С. 29-34.
6. Балацький Є.О. Концептуальні засади організації місцевих фінансів у зарубіжних країнах / Є.О. Балацький, С.М. Козьменко // Економічні інновації. – 2011. – Вип. 44. – С. 28-33.
7. Ін-т регіональних досліджень Національної академії наук України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://itg.org.ua>. – Офіційний сайт

Чушак-Голобородько А.М., Малецька А.Б. Бюджетное регулирование регионального развития

Рассмотрены теоретические подходы и исследован практический опыт бюджетного регулирования развития регионов. Определены механизм бюджетного регулирования и его влияние на территориальное развитие. Исследован состав доходов и трансфертов местных бюджетов.

На основании полученных данных определены перспективные направления и процедуры стимулирования регионального развития при поддержке бюджетного регулирования.

Ключевые слова: бюджетное регулирование, региональное развитие, механизм бюджетного регулирования.

Chyshak-Holoborodko A.M., Maletska A.B. Budgetary adjusting of regional development

Theoretical approaches are considered and practical experience of the budgetary adjusting of development of regions is investigational. The mechanism of the budgetary adjusting and his influence are certain on territorial development. Were researched the structure of revenues and transfers to local budgets.

On the basis of the obtained data outlined prospective areas defined procedures and encourage regional development support budget management.

Keywords: budgetary adjusting, regional development, mechanism of the budgetary adjusting.

УДК 336.012.236330.332 Доц. М.В. Сороківська, канд. екон. наук – Львівська КА

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Досліджено особливості формування фінансового забезпечення інвестиційного розвитку в Україні та розроблено рекомендації щодо вдосконалення процесу фінансування інвестицій у розрізі окремих складових фінансового забезпечення, таких як джерела його формування, методи, форми та інструменти у контексті наслідків фінансової кризи для функціонування національної економіки.

Ключові слова: інвестиційний розвиток, фінансове забезпечення, джерела фінансового забезпечення, методи фінансового забезпечення.

Вступ. Інвестиційний розвиток на всіх рівнях економічної системи від окремого суб'єкта господарювання до держави загалом потребує створення і функціонування дієвої системи його фінансового забезпечення. У сучасних